

Р е ц е н з и я

От проф., д-р на изкуствознанието Вера Найденова Найденова
(професионално направление 8.4. Тетарално и филмово
изкуство), във връзка с конкурса за ДОЦЕНТ ПО
ФИЛМОВ И ТЕЛЕВИЗИОНЕН ЗВУК, обявен от Катедра
„Филмова и телевизионна режисура и анимация” при
НАТФИЗ, професионално направление 8.4. Театрално и филмово
изкуство и научна специалност Кинознание, Киноизкуство и
Телевизия. Конкурсът е обнародван в Държавен вестник брой 57/
19.07. 2019 г

Единствен кандидат е асистент, д-р Валерия Йонкова
Крачунова – Попова, щатен преподавател ПО ФИЛМОВ И
ТЕЛЕВИЗИОНЕН ЗВУК в НАТФИЗ „Кръстьо Сарафов“

Познавам добре преобладаващата част от филмите, посочени в богатата творческа биография на д-р Крачунова-Попова и към тях ще се върна по-нататък. Ще започна с най-свежото впечатление от професионалната ѝ дейност - постановката на НАТФИЗ „Българска мистерия” (автор проф. Станислав Семерджиев, постановчик д-р Маргарита Божилова), на която тя е музикален а, макар че това не е отбелязано в програмата, навярно и звуков оформител, заедно с Георги Андреев. Либретото и сценичното решение на спектакъла са изградени върху основата на българския фолклор, чрез постмодернистично смесване на стилове и изразни средства (пантомима, пластическа изразност, народни танци, съвременни

танцови техники, сценичен бой и мултимедия). Музиката и звуковата среда, при оформянето на които кандидатката в конкурса има определяща роля, са изключително важни елементи в тази сложна структура, съществени и за съдържанието, и за забележителния ритъм на действието и сценичната пластика. По време на гледането в съзнанието ми изплува асоциация с един момент от биографията на кандидатката: в определен срок (2011 - 2015) тя е осъществила специализация в класа по „Композиция, оркестрация и съвременни музикални техники“ на проф. Стефан Драгостинов. Познавам проф. Драгостинов от времето, когато работеше като главен художествен ръководител на ансамбъла „Филип Кутев“. Той е един от най-талантливите познавачи и модерни интерпретатори на българската музикална традиция. Та искам да кажа, че присъствието на неговата школа се усеща както във множество от филмите на които кандидатката в конкурса е музикален оформител, така и, непосредствено, във въпросния театрален спектакъл.

От представената в документите за конкурса биография на д-р Крачунова-Велева е видно, че тя има и други авторитетни учители - от годините на обучението си в Държавна Музикална Академия „Панчо Владигеров“, където е изучавала звукорежисура и музикална педагогика, от СУ "Св. Климент Охридски", където получава Магистърска степен, по специалността "Музикални компютърни технологии", от Държавно Музикално Училище, „Любомир Пипков“, където изучава специалността пиано и др. Общо казано – кандидатката в конкурса за доцент е специалист с висока и разностранна творческа квалификация - на композитор, пианист, звукорежисьор. Тук специално ще отбележа отличията за композиция, които Крачунова-Попова е получавала от

авторитетния международен конкурс на фондация „Иван Спасов“ (в документите по конкурса са приложени свидетелства за това). Тя е полуфиналист в международния конкурс по композиция „Морис Равел“, Бергамо - Италия, за произведението „Whirlwind“ за струнен оркестър; през 2015 г. е удостоена с Втора награда на Международния Конкурс по Композиция за произведението „Four Strophe of Scylla and Charybdis“ за глас и струнни инструменти; пак през 2015 е финалист в конкурса по композиция „Нова Българска музика в 7/8“, Чепеларе, с произведението „Веста невеста“ за соло кларинет (има приложени свидетелства). Редом с това са номинациите ѝ за наградата за звукорежисура от Филмовата Академия, участията ѝ в международни научни симпозиуми по теоретични проблеми на филмовия звук (2001г.) в научна конференция, по случай осемдесетата годишнина от основаването на ДМА, с доклад на тема - "Нестинарството във времето"; 2017 - в конференцията на ГЕЕСТ „Музика и звуков дизайн във филмите и новите медии: когато теорията срещне практиката“, Вилнюс, Литва).

Още веднъж ще кажа, че пред нас е кандидат за академичната длъжност ДОЦЕНТ с необикновено богата и успешна творческа и научна дейност.

Най-впечатляваща е информацията за сътрудничеството на кандидатката във филмови и телевизионни творби. Тук се затрудних в броенето, но, взето приблизително, налице са 14 филма, при които тя е композитор, около 130, при които участва като звукорежисьор/звуков дизайнер, осъществител на пост-продукция и смесване; кинофилмите, и телевизионните филми, при които е правила нах-синхрона, са около 20; звукорежисьор е на 7; филмите, при които е реализирано музикално изпълнение, са 10 и

т.н. Има дейност свързана с дублаж на филми, с превод, редакция и адаптация на текст към музика за филми, запис на звук на терен и др .

Това необикновено количество от филми и дейности би могло да бъде представено чрез групиране по видове кино (игрално, документално, анимационно), по индивидуалните авторски стилове и жанровете на филмите. Тук ще се ограничи с това да отбележа тяхното многообразие. И още – това, че Крачунова-Попова е работила с известни и успешни режисьори, сред които на първо място проф. Светослав Овчаров и при документални и при игрални негови филми, с Андрей Алтъпармаков, Здравко Драгнев, Жеско Давидов, Боя Харизанова, Слава Дойчева и много други. Прави впечатление и фактът, че в последно време тя е сътрудничила при създаването на някои от успешните произведения в най-новата филмова продукция като „Съдилището”, реж. Ст. Командарев, „Жажда” и „Сестра”, реж. Светла Цоцоркова, „Баща”, реж. Петър Вълчанов и Кристина Грозева, „Лошо момиче”, реж. Мариан Вълев и др.

Проявеното в това множество от филми творчество (композиторско и звукозаписно), в различни формати, с различни технологии (има и дублаж на 3Д филми, произведени от Дисни/Пиксар), е достатъчно основание за получаване на научната длъжност ДОЦЕНТ по предмета „Филмов и телевизионен звук”, но кандидатката в конкурса е спазила коректно изискванията, като е обявила като хабилизационен труд (реализиран авторски продукт в областта на изкуствата) три филма от различните видове кино: игрално, документално, анимационно. А именно: . Врагове – реж. Св. Овчаров, /игр., 2017/, Синко мой – реж. П. Иванова /док., 2018/, The outlander – реж. А. Антонова /аним., 2019/

Познавам „Врагове” (известни са ми и наградите му, които кандидатката е посочила) и го считам за един от най-сериозните български исторически филми, със строеж, в който динамичното (военно) събитие е съчетано с богата и диференцирана психологическа палитра при характеристиката на героите. Обобщено казано - в който екшънът се съчетава с високата трагика на българската национална съдба. Но ще приема и авторския коментар на кандидатката за приносните (от гледна точка на конкурса) моменти в него, а именно: „За пръв път в българското кино – изграждане на многоканална фонограма в съответствие със световните звукови стандарти на мащабни военни действия, водени през ХХ век. Изграждане на пълнокръвно човешко присъствие в масови сцени при епизоди, в които – поради технически пречки, не разполагахме със синхронен запис от терен”.

С филма “Синко мой” – 2018, реж. П. Иванова (док.) се запознах от приложения към документите линк и приемам за верен авторския коментар за приносните моменти, а именно: Хомогенизиране в звуковия дизайн и смесването на десетки записи на различни по състав, вид и качество музикални изпълнения – студийни, концертни, разсвирване в градинки и по домовете на участниците, записани с насочен микрофон, а в отделни случаи – само с микрофон на камерата. Същото важи и при “The Outlander”- 2019, реж. А. Антонова /аним./, при който авторката отбелязва като приносно изграждането чрез игрални звукови похвати на пълнокръвна звукова фонограма в анимационен филм и смислово обединяване на филма чрез звука.

В документите присъства и информация за „водеща (или самостоятелна) творческа изява в областта на изкуствата, която не е

основен хабилитационен труд, състояща се от „Брак” – реж. С. Дойчева /игр., късометр., 2019/ „Известният непознат” – реж. Св. Овчаров /док., 2016/ „Жажда” – реж. Св. Цоцоркова /игр., 2015/ „Отрова за мишки” – реж. К. Буров /игр., 2014/. Добре познавам тези филми и ги приемам като положително свидетелство за висок професионализъм.

Кандидатката коректно е приложила и информация за анализи и оценки на филмите в средствата за масова информация,, представени като хабилитационен труд. Те са посветени на филмите, но в тях имплицитно се съдържа и оценка за нейната работа.

Качествата на дисертационния труд на Валерия Крачунова-Попова за получаване на образователната и научна степен „доктор”, на тема „Звукът в документалното кино“, са своевременно оценени.(той е защитен през 2017 г) Но тук ще се върна към неговите качества, които според мен са добра основа за осъществяване на научно-педагогическата дейност от кандидатката. От текстовете (приложени в документацията по конкурса, които са части от дисертационния труд) проличава добрата теоретична основа, върху която се осветляват проблемите при изграждане на музикалната и звукова среда в документалните филми; проличава също така и доброто практическо познание на техническите и технологичните възможности, с които в наше време те се създават. Особено добро впечатление ми направиха анализите на тази проблематика при един ярък авторски стил, какъвто е този на документалиста Юлий Стоянов. Анализът на музикалните и звукови решения тук се правят в контекста на проникателен анализ за драматургическите задачи и специфичните режисьорски решения, които авторът на филмите намира.

При такава дисертация е ясно защо и в лекционните си курсове (6 на брой) авторката разгръща теоретико-практическите си знания и умения за изкуството на звуковия дизайн едновременно като технически и като творчески процес. Опитът ѝ в звукозаписа, в нах-синхрона и в звуковия дублаж на компютърни игри също са въплътени в лекционните курсове

След всичко горе написано ще обобщя, че в лицето на Валерия Крачунова – Попова студентите от НАТФИЗ, свързани с екранните изкуства биха имали хабилитиран преподавател с широк кръг от познания и умения, изключително полезни за професионалната им подготовка. А и тези от театралните специалности ще имат талантлив сътрудник. **Затова убедено пледирам да ѝ бъде присъдена научната длъжност**

Проф.д.н. Вера Найденова